

LÁTSZOTT RAJTA, HOGY NEM ÖSLAKÓ III.

Tolnai Ottó

„Jó itt. Tetszik. Szeretem ezt a lila üvegharangot, amivel leborítottak bennünket. Ezt a majdnem fekete harangot. Apám patikájában szerettem meg a lila, a barna üveget. Mintha egy lila, néhol, nézd, mályva keszonban engedtek volna le bennünket. Persze gyorsan megfeledkezve rólunk. Kislánykoromban mindig tengerfenéken felejtett bűvárokkal álmodtam. A kíváncsi halak, akár a csillagok...” „Nézd, az a három csillag, akár egy kukac. Nézd, ez itt a hold mellett spirál. Tán hulla van ott fent is? Vagy csak a som ezüstje csillan, a menta illata... Az idősebbik idióta egy szép napon hullát talált a mentában. A fiatalabb idiótát. Meg még egyet. Az anyját. És boldog volt. Mind az övé lesz az a sok-sok fekete gesztenye. Három ágú sípot vághat tavaszszal a rózsaszín gesztenyeről. Meg az öszvér is az övé lesz. Ezután nemcsak lapátolnia kell a mentát, fuvarozhatja is körbe-körbe a városban. Leverheti a fecskefészkeket. És beléphet a képbe is. Nem rúgják ki...” „Tényleg, mennyi kukac. Legalább nem kell hazamennünk. Itt könnyebben meg is oldhatod a járásukat. Télen majd felhúzódunk a templomba. Ott a sok gyík. Nekem meg ott lesz a számár. A halászoktól majd kapunk bort. Mert hordtuk a kuglijaikat.” „Volt velem egy halász a börtönben. Nem tudom, meséltem-e. Kis seb volt a lábán. Valami mérges hal szúrta meg. Aztán hirtelen nőni kezdett, elefántlába lett. Tele kukaccal. Egy zsák kukac lett a lába. Éjszaka nem lehetett aludni a cincogásuktól. Még a mennyezetre is felmáztak. És az a halász minden reggel kapott egy alkoholba mártott hatalmas vattacsomót. Azzal tisztogatta a sebet. Egyik reggel, ahogy az őr bedobta cellánk közepére a vattát, egyikünk rávetette magát. Elvette a halásztól, és a bögrébe csorgatta. Vízet öntött hozzá, és felhajtotta. Szörnyen berúgott. Egész

éjszaka énekelt. A kukacok meg még jobban cincogtak. Másnap reggel, ahogy ismét felsorakoztunk, valami nyugtalanság, idegesség vett rajtunk erőt. Ahogy a cella közepére repült a vattacsomó, egyszerre vetettük rá mindannyian magunkat. Vadul széttéptük. Kis tamponra való jutott csak. Orrlyukainkba dugtuk, mint a bagót. S így ment ez minden reggel. Szörnyű rögbicsapattá fejlődtünk. Amint közénk repült a nagy, alkoholba mártott vattalabda, rugdosni, harapni kezdtük egymást. Néha egész délig. Legtöbbször már el is párolgott az alkohol. Tudod, láttam már sok-sok rögbimeccset, de azok nagyon is gyengédeknek tündek a miénkhez viszonyítva. S mégis volt benne valami marhául lírai. Az a hatalmas, illatos vatta... Ahogy beleharaptak a nagy véres szájak... A halász lába meg nőtt. Végül már a feje is. Egy napon meg rögbizés közben szétesett. Semmi sem volt a halászbán, csak sok-sok ezer apró, cincogó üvegkukac. Próbáltuk összevarrni, nehogy elveszítsük a labdánk... Később rögbibajnokságot szerveztünk a telepen. Nagy rögbisek is kerültek ki közülünk. Nagyok. Valahogy ez a sport tudott egyedül igazán megotthonosodni. Pedig próbálkoztunk labdarúgással, teniszezéssel is. Jólesett egymást verni, harapni. Jól esett, ha vertek, haraptak bennünket. Az őr meg az igazgató is végre fellélegezhettek. Volt mivel levezetni felesleges energiánkat. Éjszaka méz csorgott ajkunkról, olyan szépen aludtunk. Később a többi börtönökben is divatosá lett. Mostanában hallottam, hogy kötelezővé tették a börtönökben." „Nem tudtam, hogy ilyen komoly érdemeid is vannak.” Nevettek. „Annyiszor akartam már kérdezni, mi lett apukáddal. Komolyan.” „Legjobban azt a kanyonhistóriát szeretem, a szeplős kis zöld tojásokkal... A másik három változatot nem nagyon szeretem mesélgetni, mert már teljesen összekeveredtek, beleolvadtak novelláimba. Most te is tudod, legtöbbször szeretem magam is összetéveszteni vele.” „Miért bolondozol mindig? Miért nem mesélsz? Mesélj.” „Az első változat szerint Londonban halt meg. (Robbant fel.) Megnyúzta a medvét, és a medve bőrébe bújva sikerült meglógnia. Londonba utazott. A kód miatt. Úgy gondolta, a kód majd eltakarja. Elbújhat mögé. A filmeseknél dolgozott. Nem is volt tehetségtelen. De a végzet Londonban is utolérte. Egy szép napon megéhezett *mákos kalácsra*.” „Mákos kalácsra?” „Igen. Szörnyen szerette a mákos kalácsot, akár a fia. Betegesen. Nem tudom, mondhatnám-e így: perverzül. Egy pesti barátjával lakott. Az alak öreg legény volt, anyjával élt. Apukám egy reggel azzal állított be a nénihez a konyhába, hogy ő mákos kalácsot szeretne enni. Az asszony elcsodálkozott. Mákot?! Londonban?! Rendben van, mondta apukám, majd ő kerít. Ha mindjárt a föld alól is. És elindult. Hónapokig mást sem csinált, csak üzletről üzletre, piacról piacra járt: kereste a mákot. Londonban mákot. Végül már egy kicsit az agyára mehetett neki az egész. A mák. A londoni mák. Leült a legforgalmasabb utcán, a markából az aszfaltra engedte színes üveggolyóit. Az üveggolyók állása mutatta útirányát. A Hyde Parkban meg egésznapos beszédeket tartott a mákmizériáról. Felvonulásokat szervezett, akár az atomosok. Míg egy szép napon valamelyik fűszeres abnormális összegért hajlandó volt szerezni neki fél kilót. Szinte röpült haza. Nagy volt az öröm. Mind a hárman gyúrni, nyújtani kezdték a tészát. Hihetetlenül vékony

lett. Énekeltek, táncoltak az asztal körül. Végül már az ablakokon is kilógott a tészta. Beborította a tetőket. Az egész várost. Rafinált csemóniával helyezték középre a mákot. Egész nap göngyölték, vonalzóval elosztva, egy nagy ollóval három részre vágták. És ez mind rendben is lett volna. Csak apukám ebéd után cigarettára gyújtott. És felrobbant. Később tudták meg, hogy a fűszeres puskaport adott el neki...” „Süsü. Mondtam, ne hülyéskedj. Miért nem akarod elmesélni, miért agyalsz ki mindig ilyen zöldségeket, holmiféle humor-szkeket adsz itt elő nekem naponta.” „A másik variáció szerint öngyilkos lett. Ősz volt, aranyos ősz. Talán éppen olyan, mint amilyen a miénk lesz. Fal. S az ősz a végtelenségig finomította a lelkét. Szinte átlátszóvá fogyasztotta. Minden öt percben elsírta magát. Ha egy levél koppant az ablak alatt, ha dudált egy hajó... A gyerekek végül levélbe is temették... Egy délután, ahogy hazament kis szobájába, bebújt az ágyba, és kis tranzistorát hallgatta, mint mindig. Chaplin-ről beszéltek éppen. Hogy Chaplin életében minden októberben történt. Hogy Geraldine is októberben született stb. Apukám egyszer megismerkedett Geraldine kis öreg francia bulldogjával. Úgy hívták, hogy Borisz. ‚Borisz francia’, mondta Geraldine. Hallo, monsieur Borisz, mondta apukám. Különbben ismerte az újságíró is, aki a szöveget írta. Akkor apukám egy nagy szúnyogot pillantott meg. Nehezen röpült a szoba egyik falától a másikig. Bosszankodott, honnan október végén, pontosabban október 24-én szúnyog. És éppen az ő szobájában. Vége lett a Chaplin-műsornak, és az egyik Chaplin-dalt kezdtek sugározni. Az betetőzött mindent. Őszfinomította lelkének ez már sok volt. Sok. Hirtelen ismét a szúnyogra lett figyelmes. Valami történt vele. Furcsán, szokatlanul röpködött. Figyelni kezdte. Észrevette, hogy a szúnyog a Chaplin-muzsika szomorú dallamára mozog. ‚Táncol.’ Ellenőrizte. Visszafojtott lélegzettel figyelte. Felerősítette a tranzistorát. A szúnyog még tisztábban követte a melódia vonalait. Potyogni kezdtek a könnyei. A melódia ismétlődött. A szúnyog az orra elé röpült, és ott lebegett, táncolt. A szó szoros értelmében táncolt. Szárnyai fehérek voltak. Hártyás ablakai mintha jégvirágosak lettek volna. Ilyen szép valamit még sosem látott. Amikor vége lett a számnak, a szúnyog is eltűnt. Apukám a paplan alá bujt, és egész hajnalig zokogott. Hajnalban egyik kezével kinyúlt, és az éjjeliszekrény fiókjából kivette pisztolyát. A gyerekek, mondtam, levélbe temették...” „Te.” „Tessék.” „Te, mi lesz, ha lepotyan valamelyik kukac?” „Tényleg, éppen csillaghullás van.” „Ugye, és a harmadik változat szerint?” „A harmadik szerint a tengerhez ment. A tengerhez ment, és ott meg egy furcsa komplexusa fejlődött ki.” „Komplexusa, furcsa komplexusa?” „Igen. Bemagyarázta magának, hogy lesír róla, hogy nem őslakó.” „Hahaha.” Sokáig, nagyon sokáig nevettek. Majd megfulladtak a nevetéstől. Egy pillanatra fel kellett állniok, hogy lélegzetet vehessenek. „Hogy nem őslakó...” „Egész nap az ágyán hempergett, próbálgatta a takaró csipkeszegélyébe fűzni lábujjait. Ha sikerült netalán felkelnie az ágyból, naponta lejegyezte, hogyan próbálgatja a takaró csipkeszegélyébe fűzni ujjait. Meg a mennyezet kukacait tanulmányozta. Rémhistóriákkal ijesztgette a feleségét. Hogy a padláson valami hulla van, és onnan azok a kuka-

cok. Meg naponta 'ki-kitisztult' egy-egy gyerekkori motívuma. És azokat jegyeztette. Sok papírt írt tele: som, menta, csicsóka, gesztenye, édesgyökér... A felesége meg egész nap azért könyörgött, vegyen meg neki valami siskás szamarat. És ő meg is ígérte. Megígérte, hogy megveszi neki azt a siskás kis szamarat... Megijedt. Ahogy végigsimította kezével felesége arcát, nedvesek lettek az ujjai. Először azt hitte, eső. De a csillagok még sosem voltak ilyen agresszívak, tisztaságuk ilyen intenzív. „Most az összes kukac fenn van. Fenn, ugye?” „Igen, mind. Egytől egyig. Összes kukacunk.” „Most tisztán láthatjuk őket. Láthatjuk, milyen szépek. Hogy szikráznak gyűrűjeik. Valóban, én nem is tudtam, hogy üvegkukacok.” „Hallod, cincognak. Most az ideje, hogy hulljanak.” „Most már annyi a kukac, hogy fenn biztosan nincs is hulla. Képzeld, ha az embereknek eszébe jutna felhúzni lila, nézd, néhol mályva keszonunkat.” „Képzeld.” „Mit is csinálnánk fent? Mit?” „Tényleg, mit is?” „Semmit.” „Stramm.” „Semmit. Felültetnélek a szamárra, és sétálnánk a főutcán. Egész nap.” „Fantasztikus.” „Egy darabka kötelen vagy manilán vezetgetném veled a szamarat. És amikor már mindenki megnézne téged, és ágat dobna eléd, levezetnélek a Lehegőbe. A Lehegőbe. És a földre borulnék, és körmeimmel jeges csicsókát kaparnék neked, jeges csicsókát kaparnék egészen mélyről. Szinte kutat kaparnék, olyan mélyről. Hatalmas görcsös, aranyszín, sáros csicsókát majszolnál. Csicsókát! Akkorát, mint a nap. Pontosan akkorát, mint a nap. Örömben kockás micimet meg denevérért dobnám. És a kis antilop jószágot kebledbe dugnád, durva vászonblúzodba. Azután kimennénk a szántóföldekre, a fekete napraforgók közé. Le a folyóhoz kakukk után. Hogy tisztavírágot rakhassak az arcodra. Agyagos tisztavírágok mászkálnának rajtad. Örömben kiröplünnék bőrükből. A koporsó sarkánál meghemperegnék a galambokkal. És a vadócok, a postás beütésesek, a válladra szállnának. És meggyűrűznék őket. Díszesen. Csak úgy. És üzennék velük. Sok-sok mindent. Csak úgy. Csak úgy.” „És nem csinálnánk semmit.” „És nem csinálnánk semmit. Ha az embereknek eszébe jutna felhúzni lila, néhol mályva keszonunkat.” „Semmit.” „Csak vezetgetnélek, csak úgy egy darabka kötelen vagy manilán. De biztosan kapnánk az emberektől kötelet is. Végtelenül új, még alig hajló, durva rostú kötelet. Mert ősszel a kötélgyártók kijönnek az utcákra, és kinn sodorják a végtelen szálakat, néha már-már bika-nyállá fogyasztva, karvastagságúvá hizlalva őket. Akkor veszed csak észre, hogy ősszel az egész város kötelet gyárt.” „Kötelet?” „Igen, mindenki. Mindenki siet minél hosszabb, erősebb kötelet sodorni magának. Ősszel nem lehet mozogni a rengeteg köteltől. Mintha valami hatalmas, erős hálóba gabalyodna a város.” „De minek a fenének az a tömérdek kötél?” „Én sem tudom. Csak kell. Szükségük van rá. Szörnyen. Csak úgy.” „Csak úgy?” „Csak úgy.” „Érdekes.” „És mi is biztosan kapnánk. Egy végtelen, új, még alig hajló, durva rostú kötelet. És vezetnélek. Vezetgetnélek. Csak úgy.” „Csak úgy...” „Persze.” „És azután?” „Azután visszajönnének ide.” „Visszajönnénk ide?” „Igen. A szamarat a fügefához kötném, tégedet meg lehoználak ide a herére. És melléd feküdnék. És tovább néznénk a csillagokat, kukacainkat. Akkorra már a Hold is biztosan tele lenne velük. Akár egy

hatalmas sajt.” „És törménk belőle.” „Igen. És sok bort innánk. Sokat. Sokat. Nagyon sokat. Annyit, hogy már szinte ébenfogaink lennének, akár az őslakóknak.” „Képzeld. Akár az őslakóknak.” „Ha az emberek észébe jutna felhúzni lila, néhol mályva keszonunkat...” „Felültetnék a számárra, siskás kis szamarunkra, és sétálnánk a főutcán. Egész nap. Csak úgy. Egy darabka kötélén vagy manilán. És amikor már mindenki megnézne téged, és ágat dobna eléd, bevezetnélek a magtárba. Hogy mentába rejtselek. Később bemennék a képbe is. Csak úgy. Mint egy ajtón. És bent sétálnánk a képben. Soká. Csak úgy. Körbe-körbe.” „Ha az emberek észébe jutna...” „De úgy lehet, még ha akarnák, még ha nagyon akarnák, akkor se tudnák felhúzni ezt a lila, mályva, csillagos, kukacos keszont. Biztosan nehéz, szörnyen nehéz rajta az a hulla.” „Valóban. Még ha nagyon-nagyon akarnák, még akkor sem bírnák felhúzni. Erre még nem is gondoltam.” „Meg az ősz is itt lesz már... ,az ősz fehér korma: a fal.” „Fal. Erős, Végtelen. Magas. Kör alakú. Szinte tapogatni tudjuk majd. Verni ökleinkkel. Szép lesz, amikor először röpülünk neki. Milyen jó tudni ezt. Milyen jó meleg itt a tövében. Jó még tudni ezt a pár centimétert.” „És mi is, akár az az alak, akit a kanyarban mindig lelökött biciklijéről a ,Megváltó’, mi is, még akkor is, amikor már szétvertük fejünket ezen a falon, még akkor is mosolygunk...” „Csak úgy.” „Igen. Csak úgy. Mint a ,Megváltó’. Meg az az alak, akit mindig lelökött a biciklijéről a kanyarban...” Újra nedvesek lettek az ujjai. Ő is sírt. Egymás hajába bújtak. „Nézd, nézd, ez a süket tükör már megint ugrat bennünket. Úgy érzem magam, mint egy denevér. Mintha már mind lepotyogott volna az a sok-sok kukac. Itt nyüzsgőnek a lábunknál. A tükrön. Érdekes, a halak nem bántják őket. És sirály sincs.” „Emlékszel, amikor először találtam sirálymellcsontot? Mennyire lefoglalt az a kondenzált súlytalanság. Hanyatt-homlok rohantam hozzád. Azt meséltem, hogy az emberek lelkének valahogy hasonlóan kellene festenie. Magam elé tartottam, és megüvegesedett szemekkel bámultam. Úgy éreztem egy pillanatra, megtaláltam a dolgok nyitját: a somét a kavicsét, a hajadét és a hegyekét ott hátul. Tényleg, egy pillanatra úgy éreztem. Csak te szétmorzszoltad. Emlékszel?” „Hogyne. De nemsokára hajnalodik. Érzed, hirtelen lehűlt a levegő.” „És most a legsötétebb is. Úgye, annyira sötét van, hogy szinte világosabb, mint nappal. Látod, van a feketének valami hihetetlen fénye. Még a napnál is erősebb. Vakítóbb.” „Hihetetlen. Valami szép égés ez. Fekete láz.” „Valóban, van benne valami patetika is.” „Persze. Negatív előjellel.” „Persze.”

Törökülésben ült a széken, az asztalnál. Még talált egy sárga bagoly nyomású lapot a könyvek között. Elkísérte feleségét a gyárba. Visszafelé jövet megborotválkozott a kis franciánál. A borbély valami rádiót szerzett. De kazetta nélkül. Így mintha a bemondó torkába nézne az ember. Meg fél is a közelébe menni. „Páratlan márka”, mondta a kis öreg. És tényleg, a készülék csak úgy harsogott. A francia minden öt percben igazgatta, belefűjt. „Vigyázní kell, belerakódik a por”, mondta hatalmas ősz haját hátradobva. Zöld ing volt rajta.

Lecsüngő csokornyakkendő. Valahol elkeveredett a szivacs, nagy ceremóniával fürdette az embereket. Csak úgy prüszköltek. A habot borotvájáról egy kis, szabályos négyzet alakú papírosra kente. A papír meg volt számozva. A *Paris Match*ban Henry Miller fényképére bukkant. Sokáig nézte. Az ismert bársonykabát, kockás ing, nyakkendő. Szája egy kicsit tátva, akár a halé. Sietett haza. Nem is ereszkedett le a kikötőbe. Ott különben is mázolja a hajókat. Valami politikust várnak. Nem is reggelizett. Rögtön asztalhoz ült, maga alá szedve lábait.

Még érezte orra fölött a kis borbély rózsaszín tenyerét. Orrához is ért. Egy pillanatra eltakarta a szemét. Áttetsző volt. Annyira tiszta, illatos, mint a nyers hús. Pontosan tudta, ez az a pont, ahonnan el kell indulnia. De nem írt semmit a sárga lapra. Először gerincén futott végig valami. Mintha fenekénél az utolsó csigolya a szék kemény lapjához ütődött volna. A csigolyarendszer szigorú, de mégis valami áhítatos fugát szólaltatott meg. Kezeit a papírra tette, mint valamikor az iskolában, hogy megvizsgálják a körmeit. Nagyok, piszkosak voltak most is. Mutatóujját kicsit visszahúzta, aztán mind erősebben nyomta körmét a finom, durva faktúrájú papírra. Körme és az ujjai megfehéredtek. Kisujját megfogta a görcs. Csak mikor már érezte az asztallap lakkos felületét, akkor nyújtotta ki az ujját. Abban a pillanatban ismét normális barna színűvé vált, csak körme lett rózsaszínűbb. Kisujját is lassan elengedte a görcs. Szerette volna eldugni a ceruzáját. Kiszedte maga alól a lábait, papucsába lépett, s felállt. A nyakkendőihez ment. Kibújt az új sötétkékből. Az ágyra dobta. Valami hasonló után turkált, mint amilyent Henry Milleren látott a borbély *Paris Mach*ában.